

Regeringens proposition

1985/86: 40

om samlad tillsyn av arbetsmiljön

Prop.
1985/86: 40

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 24 oktober 1985.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Anna-Greta Leijon

Propositionens innehåll

I propositionen föreslås att tillsynen av arbetsmiljön vid vissa mindre arbetsställen den 1 januari 1987 förs över från kommunerna till yrkesinspektionen.

1 Förslag till

Lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977: 1160)

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 2 § arbetsmiljölagen (1977: 1160) skall upphöra att gälla vid utgången av år 1986.

2 Förslag till

Lag om ändring i arbetstidslagen (1982: 673)

Härigenom föreskrivs att 20 § arbetstidslagen (1982: 673) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 §¹

Arbetarskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen skall utöva tillsyn över efterlevnaden av denna lag och de föreskrifter som meddelas med stöd av lagen.

Arbetarskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen skall utöva tillsyn över efterlevnaden av denna lag och de föreskrifter som meddelas med stöd av lagen.

Vid yrkesinspektionens tillsyn gäller i fråga om kommunala tillsynsmän bestämmelserna i 7 kap. 2 § arbetsmiljölagen (1977: 1160).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträdet den 24 oktober 1985

Närvarande: statsråden I. Carlsson, ordförande, och statsråden Lundkvist, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Andersson, Bodström, Göransson, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Wickbom, Johansson, Lindqvist, Hulterström

Föredragande: statsrådet Leijon

Proposition om samlad tillsyn av arbetsmiljön

1 Inledning

Bestämmelser om skyldighet för kommunerna att medverka vid tillsynen av arbetsmiljön har funnits sedan lång tid. Redan i 1881 års förordning om minderårigas användande i arbete vid fabrik m. m. angavs en skyldighet för hälsovårds- eller kommunalnämnd att övervaka förordningens efterlevnad. Denna förordning gällde även samtidigt med lagen om skydd mot yrkesfara (yrkesfarelagen) som antogs år 1889. Yrkesfarelagen, som avsåg industrin, omfattade bestämmelser om tillsyn genom särskilda yrkesinspektörer, de första i landet. År 1909 lade yrkesfarekommittén fram förslag om dels en ny lag om arbetarskydd, dels en särskild lag om kommunala tillsynsmän. Sistnämnda lagförslag togs in i det förslag till lag om arbetarskydd som år 1912 antogs av riksdagen. I en särskild instruktion (1912: 254) meddelades samtidigt närmare föreskrifter för kommunala tillsynsmän.

Regler om den kommunala tillsynen återfinns f. n. i arbetsmiljölagen (1977: 1160), förordningen med instruktion (1973: 847) för yrkesinspektionen och i arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter för kommunala tillsynsmän utfärdade år 1980. Reglerna har förts över från tidigare lagstiftning och har i stort sett varit oförändrade sedan 1912 års arbetarskyddslag.

Enligt arbetsmiljölagen åligger det kommun att efter samråd med yrkesinspektionen utse en eller flera kommunala tillsynsmän med erforderlig kompetens att biträda yrkesinspektionen vid tillsyn över efterlevnaden av lagen och med stöd av denna meddelade föreskrifter. I arbetstidslagen (1982: 673) görs, beträffande tillsyn, en hänvisning till den nämnda bestämmelsen i arbetsmiljölagen. De kommunala tillsynsmännen utövar därför också tillsyn enligt arbetstidslagen.

Enligt instruktionen för yrkesinspektionen biträds yrkesinspektionen inom varje kommun av en eller flera enligt arbetsmiljölagen utsedda kommunala tillsynsmän vid tillsyn av arbete som bedrivs utan användande av maskinella hjälpmedel eller ångpannor, kokare eller andra tryckkärl och i vilket i regel används mindre än tio arbetstagare. I instruktionen föreskrivs vidare om vissa särskilda åligganden för kommunal tillsynsman. Exempel på detta är föreskrifter om kontakter mellan yrkesinspektionen och de

kommunala tillsynsmännen, krav på tillsynen att hålla sig underrättad om tillkomsten av nya arbetsställen och att rapportera dessa till yrkesinspektionen samt regler om registerhållning och verksamhetsrapportering. Yrkesinspektionen kan med stöd av instruktionen ingripa mot kommunal tillsynsman som inte på ett tillfredsställande sätt fullgör sina åligganden. Däremot har yrkesinspektionen inte längre några sanktionsmedel mot en kommun som inte utövar tillsyn i tillräcklig omfattning. Möjligheten för yrkesinspektionen att ingripa i detta avseende upphörde i samband med ändringarna i arbetarskyddslagen år 1973.

Arbetarskyddsstyrelsen har med stöd av instruktionen utarbetat föreskrifter för kommunala tillsynsmän. Dessa innehåller preciseringar av den kommunala tillsynens omfattning och utövande. I föreskrifterna ges exempel på enklare maskinella hjälpmedel eller tekniska anordningar som får användas på arbetsställen som står under kommunal tillsyn. Tillsynen skall omfatta arbetsställen inom hantverk, handel, kontor och serviceinrättningar samt vissa mindre byggarbetsplatser. Tillsyn av verksamhet som bedrivs av staten, kommun eller landsting får emellertid inte utövas av kommunala tillsynsmän. I vissa fall får tillsynen omfatta arbetsställen med upp till 20 arbetstagare. Det gäller bl. a. dagligvarubutiker, kaféer, kontor, banker och resebyråer.

Grunden för fördelningen av arbetsställen mellan yrkesinspektionen och den kommunala tillsynen är den skillnad som ansetts råda mellan olika arbetsställen vad gäller risken för arbetsskador. Den kommunala tillsynen har därvid tilldelats arbetsställen där det bedömts föreligga en liten risk för traditionella arbetsskador. Den vidgning av arbetsmiljöbegreppet som har skett genom senare års lagstiftning har inte kommit att beaktas vid fördelningen av tillsynsansvaret mellan yrkesinspektionen och den kommunala tillsynen.

Det finns f. n. ca 800 kommunala tillsynsmän i landet. Flertalet eller drygt 700 har kommunal tillsyn som deluppgift kombinerad med annan tillsynsverksamhet inom främst miljö- och hälsoskyddsområdet eller byggnadsverksamheten. Övriga kommunala tillsynsmän har antingen hel- eller deltidstjänst enbart för kommunal tillsynsverksamhet eller kommunal tillsyn som uppdrag vid sidan av andra kommunala tjänster, t. ex. som brandchef eller skyddsingenjör. Kostnaderna för den kommunala tillsynsverksamheten bestrids av kommunerna själva.

2 Bakgrund

År 1981 framhöll riksdagens socialutskott i betänkandet (SoU 1980/81:24) om anslag m. m. till arbetarskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen att huvudmannaskapet för tillsynen av arbetsmiljön på de mindre arbetsställen borde föras över från kommunerna till yrkesinspektionen. Enligt utskottet skulle emellertid en förutsättning för ett sådant beslut vara att de ekonomiska konsekvenserna av beslutet klarlades och att en överenskommelse kunde träffas mellan regeringen och Svenska kommunförbundet. Riksdagen beslutade (rskr 263) att ge regeringen till känna vad utskottet anfört.

Frågan om ändrat huvudmannaskap har även senare behandlats av riksdagen (SoU 1981/82: 39, rskr 255 och SoU 1982/83: 29, rskr 261).

Med anledning av riksdagens ställningstagande framhöll jag i 1983 års budgetproposition (prop. 1982/83: 100, bil. 12) att jag, med hänsyn till det samhällsekonomiska läget, inte ansåg det riktigt att genomföra en så genomgripande reform utan att denna först belysts inom ramen för en översyn av den totala tillsynsverksamheten. Jag uttalade vidare att en sådan översyn borde inledas snarast och omfatta bl. a. rationaliserings-, effektiviserings- och decentraliseringsfrågor. De ekonomiska konsekvenserna för stat och kommun av att yrkesinspektionen får ett samlat tillsynsansvar för arbetsställena, dvs. även för dem som f. n. omfattas av den kommunala tillsynen, borde belysas särskilt.

Med stöd av regeringens bemyndigande tillkallade jag i juli 1983 en särskild utredare¹ med uppgift att se över yrkesinspektionen och den kommunala tillsynen. Enligt direktiven (Dir. 1983: 55) skulle utredaren, utöver huvudmannaskapsfrågan, även överväga yrkesinspektionens organisation, arbetsformer, tillsynsmetoder, distriktsindelning samt arbetsfördelningen mellan arbetarskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen.

Utredaren överlämnade den 12 februari 1985 betänkandet (Ds A 1985: 1) Samlad tillsyn av arbetsmiljön. I betänkandet föreslås att den kommunala tillsynen avskaffas och att tillsynsansvaret samlas hos yrkesinspektionen. I betänkandet läggs också fram vissa förslag avseende tillsynens inriktning, organisation och arbetsformer samt förslag i fråga om arbetsfördelningen mellan arbetarskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen. Betänkandet har remissbehandlats.

Regeringen uppdrog den 14 mars 1985 åt statens förhandlingsnämnd att uppta förhandlingar med huvudmännen för tillsynen av arbetsmiljön på de mindre arbetsställena om hur ett avskaffande av den kommunala tillsynen skall kunna genomföras. En överenskommelse har träffats mellan statens förhandlingsnämnd och Svenska kommunförbundet den 11 oktober 1985.

Överenskommelsen möjliggör bl. a. för staten att fr. o. m. den 1 januari 1987 överta de tillsynsuppgifter som nu åligger kommunerna. De arbetstagarare som är anställda hos kommunerna och som är upptagna på särskild förteckning som har fogats till förhandlingsprotokollet, skall erbjudas anställning hos yrkesinspektionen fr. o. m. den 1 januari 1987. Statens åtaganden i denna del förutsätter att särskilda avtal träffas mellan staten och berörda kommuner före den 1 april 1986.

För att en förändring av huvudmannaskapet skall kunna äga rum den 1 januari 1987 är det angeläget, bl. a. med hänsyn till de uppsägningsregler m. m. som gäller inom det kommunala området, att riksdagen fattar beslut i frågan före utgången av år 1985.

I fortsättningen kommer jag att behandla enbart frågan om huvudmannaskapet för tillsynen av arbetsmiljön vid vissa mindre arbetsställen. De övriga frågor som har tagits upp i betänkandet Samlad tillsyn av arbetsmiljön avser jag återkomma till i ett senare sammanhang.

¹ Direktören Bo Oscarsson

Till protokollet i detta ärende bör fogas som bilaga 1 en sammanfattning av betänkandet i de delar som behandlar den kommunala tillsynen. Som bilaga 2 bör fogas en förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av deras yttranden. De överenskommelser som har träffats mellan staten och Svenska kommunförbundet bör i sin helhet fogas till protokollet i detta ärende som bilaga 3.

3 Samlad tillsyn av arbetsmiljön

Mitt förslag: Den kommunala tillsynen avskaffas och yrkesinspektionen får ett samlat tillsynsansvar för arbetsmiljön. Förslaget föranleder ändringar i bestämmelserna om kommunal tillsyn i 7 kap. 2 § arbetsmiljölagen (1977: 1160) och i 20 § arbetstidslagen (1982: 673).

Utredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: Det övervägande antalet remissinstanser tillstyrker utredningens förslag i dess helhet.

Skälen för mitt förslag: En rad utredningar har sedan början av 1900-talet behandlat frågan om kommunernas medverkan vid tillsynen av arbetsmiljön. Genomgående har dessa utredningar kunnat konstatera att den kommunala tillsynen inte fungerar effektivt. En förklaring till den låga effektiviteten som har förts fram har varit att den kommunala tillsynen huvudsakligen bedrivits av personer som har haft tillsynen enligt arbetsmiljölagen som en delsyssla. Tillsynsmännen har dessutom i många fall haft otillräcklig utbildning i arbetsmiljöfrågor. En annan förklaring som har återkommit i tidigare utredningar är att såväl arbetarskyddstyrelsen som yrkesinspektionen har ägnat för liten uppmärksamhet åt att leda och att samverka med den kommunala tillsynen. Samtliga dessa utredningar har emellertid på olika grunder dragit slutsatsen att den kommunala tillsynen bör bestå och har lagt fram olika förslag till åtgärder för att komma till rätta med konstaterade brister och höja den kommunala tillsynens effektivitet.

Den nu aktuella utredningen, som har haft i uppdrag att se över yrkesinspektionen och den kommunala tillsynen, har i stort sett kommit fram till samma bedömning av och förklaring till bristerna i nuvarande organisation och verksamhet som de tidigare utredningarna. Enligt min mening har utredningen på ett övertygande sätt visat att ett grundläggande problem i tillsynen av arbetsmiljön på mindre arbetsställen är just det dubbla huvudmannskapet. Uppdelningen mellan statlig och kommunal tillsyn bygger också på numera föråldrade förutsättningar, nämligen att risken för ohälsa och olycksfall är mindre på små än på stora arbetsställen.

Den snabba tekniska utvecklingen samt den ökade användningen av t. ex. maskinella hjälpmedel och kemiska produkter har medfört att företagsstorleken i sig inte har den avgörande betydelse för riskbilden som man tidigare har utgått från. Utredningen har, genom egna undersökningar och via arbetsskadestatistik, visat att skaderiskerna generellt sett inte skiljer sig mellan stora och små arbetsplatser i samma bransch. Arbetsmiljöris-

kerna har klart större samband med branschriktning än med arbetsstäl- lenas storlek. Denna utveckling har medfört att de förutsättningar som sedan början av 1900-talet har legat till grund för fördelningen av arbets- ställen mellan yrkesinspektionen och den kommunala tillsynen inte längre gäller.

Jag anser mot denna bakgrund att tiden nu är mogen att avskaffa den kommunala tillsynen och överföra ansvaret för tillsynen av arbetsmiljön vid de mindre arbetsställena till yrkesinspektionen. Förslaget innebär att bestämmelserna om kommunal tillsyn i arbetsmiljölagen och i arbetstidsla- gen skall upphöra att gälla. Vad jag nu har anfört föranleder således ändringar i 7 kap. 2 § arbetsmiljölagen och i 20 § arbetstidslagen. Förslaget förutsätter vidare vissa ändringar i förordningen med instruktion för yrkes- inspektionen. Jag avser därför att föreslå regeringen att, vid riksdagens bifall till mitt förslag, besluta om ändringar i instruktionen för yrkesinspek- tionen.

Ett samlat statligt huvudmannaskap för tillsynen av arbetsmiljön medför en rad fördelar från effektivitets- och kvalitetssynpunkt. Det bör t. ex. kunna ge bättre förutsättningar för likformighet i rättstillämpningen samt underlätta ledning, samordning och utvärdering av tillsynsverksamheten. Det möjliggör också samlade prioriteringar mellan olika behov och insats- områden. Samtidigt bör man i tillsynsarbetet bättre kunna utnyttja den samlade kompetensen i tillsynsorganisationen. Informations- och utbild- ningsfrågor bör dessutom bli lättare att hantera i en sammanhållen organi- sation. Tillsynspersonalen kan få en utbildning på lika villkor och ges möjlighet att specialisera sig.

Därtill kommer de samordningsvinster som kan uppnås genom bortfallet av det dubbelarbete som följer av svårigheterna att avgränsa tillsynsområ- det. Registrering av arbetsställena är en uppgift som kräver stora arbetsin- satsar både inom yrkesinspektionen och den kommunala tillsynen. F. n. förs register över de mindre arbetsställena inom båda tillsynsorganisatio- nerna. Avskaffandet av den kommunala tillsynen bör kunna leda till enk- lare och rationellare registreringsarbete och därmed bättre uppföljning av tillsynsinsatserna. Jag vill i detta sammanhang erinra om att regeringen våren 1984 har beslutat att bygga upp ett samordnat datorbaserat arbets- ställeregister vid yrkesinspektionsdistrikten, vilket i sig också bör kunna öka effektiviteten i verksamheten.

I likhet med utredningen anser jag det angeläget att yrkesinspektionen under de första åren efter en omorganisation särskilt uppmärksammar de många små företag och arbetsställena, som har omfattats av kommunal tillsyn. Förutom att arbetsmiljöriskerna generellt sett inte är mindre vid mindre arbetsställena än vid större i samma bransch finns flera andra skäl för yrkesinspektionen att förstärka tillsynen av mindre arbetsställena. Små arbetsställena saknar ofta lokal skyddsverksamhet och företagshälsovård. Bakom detta ligger i sin tur låg facklig organisationsgrad bland de anställda och därmed ofta avsaknad av kollektivavtal om arbetsmiljön. Arbetsmiljö- kunskaperna och kännedomen om företagshälsovård är också i många fall bristfälliga i de små företagen.

I regeringens proposition (prop. 1984/85: 89) om företagshälsovård och

arbetsanpassning framhöll jag att yrkesinspektionen har en viktig uppgift när det gäller att informera om företagshälsovården som medel att forma en god arbetsmiljö liksom om vikten av att utveckla ett lokalt samarbete om arbetsmiljöfrågor. Särskilt gäller detta de företag som inte omfattas av arbetsmiljöavtal, dvs. i allmänhet små företag.

Företagshälsovården måste ha samarbetspartners i skyddsorganisationen för att kunna verka på avsett sätt. Därför är det angeläget att yrkesinspektionen prioriterar insatser för att förbättra skyddsarbetet och arbetsmiljömedvetandet i de små företagen. En sådan inriktning av yrkesinspektionens verksamhet skulle enligt min mening utgöra ett väsentligt stöd i det arbete som har satts i gång för att stärka den lokala skyddsverksamheten och främja utbyggnaden av företagshälsovården till att innefatta även de många små företagen.

Ett avskaffande av den kommunala tillsynen innebär att antalet arbetsställen för vilka yrkesinspektionen får ett tillsynsansvar fördubblas. Om man däremot ser till antalet anställda uppgår ökningen till ca 10 %.

Ökningen kommer att variera i omfattning mellan olika distrikt. Stadsdistrikten har på grund av storlek och näringsgrensfördelning mer än hälften av alla anställda inom arbetsställen som omfattas av kommunal tillsyn. Effekten av det förändrade huvudmannaskapet torde därför bli störst i dessa distrikt. Konsekvenserna för de andra distrikten kommer att variera, bl. a. beroende på vilken praxis man har tillämpat vid fördelning av arbetsställen mellan yrkesinspektionen och den kommunala tillsynen.

Med hänvisning till de generella direktiv som gäller för finansiering av reformer lämnade utredningen inte något konkret förslag om resursförstärkningar till yrkesinspektionen i samband med ett övertagande av kommunernas tillsynsuppgifter. Utredningen tog inte heller ställning i de frågor som förutsattes bli föremål för förhandlingar mellan staten och kommunerna.

För egen del delar jag utredningens bedömning att yrkesinspektionen måste kompenseras ekonomiskt och personellt med hänsyn till de vidgade tillsynsuppgifter som uppstår när den kommunala tillsynen avskaffas. En överföring av resurser från kommunerna till staten är en förutsättning för att yrkesinspektionen skall kunna förstärka tillsynen av små arbetsställen i samband med omorganisationen och på längre sikt, med bibehållen ambitionsnivå, klara tillsynen av det ökade antalet arbetsställen. Det är också viktigt att yrkesinspektionen anpassar sin organisation och sina arbetsformer till de nya förutsättningarna på ett ändamålsenligt sätt.

Som jag tidigare anfört har en överenskommelse nu träffats mellan statens förhandlingsnämnd och Svenska kommunförbundet om tillsynen av arbetsmiljön på de mindre arbetsställena.

Överenskommelsen möjliggör bl. a. för staten att fr. o. m. den 1 januari 1987 överta de tillsynsuppgifter som nu åligger kommunerna. De arbetstagar som är anställda hos kommunerna och som är upptagna på särskild förteckning som har fogats till förhandlingsprotokollet, skall erbjudas anställning hos yrkesinspektionen fr. o. m. den 1 januari 1987. Statens åtaganden i denna del förutsätter att särskilda avtal träffas mellan staten och berörda kommuner före den 1 april 1986.

Som en följd av ändrad ansvarsfördelning mellan staten och kommunerna i fråga om tillsynen av arbetsmiljön på de mindre arbetsplatserna skall, fr. o. m. år 1987, ca 20 milj.kr. per år överföras från kommunerna till staten.

Jag avser att senare föreslå regeringen att, vid riksdagens bifall till mitt förslag, godkänna den nu träffade överenskommelsen.

Enligt min mening bör den ekonomiska ersättning som staten erhåller från kommunerna komma yrkesinspektionen till godo. Jag avser att återkomma till frågan om yrkesinspektionens resurser för tillsynsverksamheten i samband med behandlingen av anslaget C 1. Arbetsmiljö – Tillsyn och forskning under tionde huvudtiteln i 1986 års budgetproposition.

Det är viktigt att man inom tillsynsorganisationen på bästa sätt tar vara på erfarenheter och kunskaper hos den kommunala tillsynspersonal som i samband med omorganisationen övergår till anställning hos yrkesinspektionen. Jag delar emellertid den uppfattning som arbetarskyddsstyrelsen, LO och TCO har givit uttryck för i sina remissvar, nämligen att det är väsentligt att omorganisationen inte leder till en skiktning bland inspektörer och uppgifter. Tillsynen av de tillkommande arbetsställena måste integreras i yrkesinspektionens verksamhet. Det får inte uppstå en situation där vissa inspektörer ges i uppgift att enbart sköta tillsynen av arbetsställen som tidigare har legat under den kommunala tillsynen.

Mot denna bakgrund anser jag det synnerligen angeläget att den kommunala tillsynspersonal som överförs ges erforderlig vidareutbildning så att de kan fullgöra de vidgade arbetsuppgifterna inom yrkesinspektionen. Det ankommer på arbetarskyddsstyrelsen att uppmärksamma behovet av vidareutbildning och kompetensutveckling för den personal som berörs.

4 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom arbetsmarknadsdepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977: 1160)
2. lag om ändring i arbetstidslagen (1982: 673).

5 Hemställen

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att antaga de upprättade lagförslagen.

6 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

Sammanfattning av betänkandet (Ds A 1985: 1) Samlad tillsyn av arbetsmiljön i den del som avser den kommunala tillsynen

Utredningen föreslår att den kommunala tillsynen avskaffas. En rad tidigare utredningar under 1900-talet har behandlat frågan om den kommunala tillsynen. I dessa har det gång på gång fastslagits att det finns brister i den kommunala tillsynen.

Den kommunala tillsynen fungerar fortfarande mycket ojämnt mellan olika kommuner. Tillgängligt underlag i form av statistik etc. är dock otillräckligt för att göra en samlad utvärdering av tillsynens nivå och effektivitet.

Den kommunala tillsynen bygger enligt utredningens mening på föråldrade förutsättningar, t. ex. att små arbetsställen i allmänhet saknar teknisk utrustning och att de samtidigt har en lägre risknivå. Utredningen visar att skaderiskerna generellt sett inte skiljer sig mellan stora och små arbetsställen. Detta framgår bl. a. av litteratur på området och den officiella arbets-skadestatistiken.

Utredningen anser att ett samlat statligt huvudmannaskap innebär att de resurser som ställs till tillsynens förfogande kan utnyttjas mer effektivt. De små arbetsställena bör uppmärksammas mer av tillsynsmyndigheterna i framtiden, eftersom de i förhållande till större arbetsplatser saknar egna resurser för arbetsmiljöarbete.

Utredningen bedömer att yrkesinspektionen måste få ett resurstillskott med hänsyn till de vidgade tillsynsuppgifter som uppstår när den kommunala tillsynen avskaffas. Utredningen förutsätter att de ekonomiska och personalmässiga frågorna behandlas i förhandlingar mellan staten och Svenska kommunförbundet. Avvecklingen av den kommunala tillsynen bör vidare ske utan dröjsmål.

Förteckning över remissinstanser och sammanställning av deras yttranden över betänkandet (Ds A 1985: 1) Samlad tillsyn av arbetsmiljön i den del som avser den kommunala tillsynen

Yttranden har avgivits av trafiksäkerhetsverket (TSV), sjöfartsverket (SjöV), produktkontrollnämnden, statens strålskyddsinstitut (SSI), arbetskyddsstyrelsen, statens planverk, sprängämnesinspektionen (SÄI), statens energiverk, statens mät- och provråd, statskontoret, riksrevisionsverket (RRV), statens arbetsgivarverk (SAV), kemikommisionen, AB Statens anläggningsprovning, Arbetsgivareföreningen SFO, Centralorganisationen SACO/SR, Föreningen teknisk företagshälsovård, Landsorganisationen i Sverige (LO), Landstingsförbundet, länsstyrelsen i Kronobergs län, länsstyrelsen i Blekinge län, länsstyrelsen i Kristianstads län, länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, länsstyrelsen i Jämtlands län, Svensk yrkeshygienisk förening, Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Svenska kommunförbundet, Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund, Sveriges hantverks- och industriorganisation-Familjeföretagen (SHIO-Familjeföretagen), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Stockholms kommun, Växjö kommun, Malmö kommun, Göteborgs kommun, Skara kommun och Umeå kommun.

Arbetskyddsstyrelsen har bifogat yttranden från samtliga yrkesinspektionsdistrikt. LO har bifogad yttranden från Svenska Byggnadsarbetareförbundet, Grafiska Fackförbundet, Svenska Gruvindustriarbetareförbundet, Handelsanställdas förbund, Hotell- och Restauranganställdas Förbund, Svenska Kommunalarbetareförbundet, Svenska Metallindustriarbetareförbundet, Svenska Pappersindustriarbetareförbundet, Svenska Skogsarbetareförbundet, Statsanställdas Förbund, Svenska Transportarbetareförbundet, Svenska Träindustriarbetareförbundet, LO-distriktet i Göteborg, LO-distriktet i Halland-Älvsborg, LO-distriktet i Jönköpings-Kronobergs län, LO-distriktet i Stockholms län, LO-distriktet i Sydöstra Sverige, LO-distriktet i Sörmland, LO-distriktet i Västsverige samt LO-sektionen i Skellefteå. Länsstyrelsen i Blekinge län har bifogat yttranden från Karlskrona, Karlshamns, Sölvesborgs och Olofströms kommuner. Länsstyrelsen i Kristianstads län har bifogat yttranden från Hässleholms kommun, SHIO-Familjeföretagen i Skåne och Skånes Handelskammare. Länsstyrelsen i Jämtlands län har bifogat yttranden från Östersunds kommun och Jämtlands läns landsting.

Yttranden har dessutom inkommit från statens naturvårdsverk (SNV), Kungliga Tekniska Högskolan – arbetsolycksfallsgruppen, Sollentuna kommun, Österåkers kommun, Uddevalla kommun, Skellefteå kommun, länsstyrelsen i Hallands län, Svenska gruvföreningen, Samarbetskommittén för miljö- och hälsoskydds nämnderna i rikets större kommuner, Svenska Hälsovårdstjänstemannaförbundet samt ett antal kommunala tillsynsmän.

Utredningen föreslår att den kommunala tillsynen avskaffas och att yrkesinspektionen övertar de tillsynsuppgifter som nu åligger kommunerna. Enligt utredningen innebär ett samlat statligt huvudmannaskap att de resurser som ställs till tillsynens förfogande kan utnyttjas mer effektivt.

Ingen remissinstans har motsatt sig utredningens förslag att avskaffa den kommunala tillsynen. Flertalet remissinstanser, däribland *arbetarskyddsstyrelsen*, *RRV*, *SFO*, *SACO/SR*, *LO*, *Landstingsförbundet*, *Svenska kommunförbundet* och *TCO*, tillstyrker utredningens förslag i sin helhet. Flera av dessa remissinstanser framhåller de fördelar som en samlad tillsyn medför, bl. a. när det gäller att utnyttja resurserna mer effektivt samt att öka kvaliteten på tillsynen av små arbetsställen.

SHIO-Familjeföretagen, som tillstyrker utredningens förslag, påpekar att det i dag föreligger betydande variationer kommunerna emellan i utövandet av den kommunala tillsynen av arbetsmiljön. Tillsynen varierar både vad avser inriktning, omfattning och kvalitet. Samtidigt varnar man för en utvidgning av byråkratin vilken enligt *SHIO-Familjeföretagens* mening inte gagnar vare sig företagen eller syftet med arbetsmiljölagen.

Sollentuna kommun, *Österåkers kommun* samt *Miljö- och hälsoskyddstjänstemannaförbundet* delar utredningens uppfattning att ansvaret för den kommunala tillsynen bör föras över till yrkesinspektionen, men anser samtidigt att förslaget bör kompletteras med alternativa lösningar. Remissinstanserna föreslår att kommuner skall ges möjlighet att frivilligt åta sig tillsyn enligt arbetsmiljölagen efter samråd med och på delegation av yrkesinspektionen. Remissinstanserna föreslår vidare att arbetsmiljölagen kompletteras med en bestämmelse liknande den i miljöskyddslagen, som ger kommunerna möjlighet att frivilligt överta miljöskyddstillsynen.

Konsekvenser av att avskaffa den kommunala tillsynen

Utredningen bedömer, med hänsyn till de vidgade tillsynsuppgifter som uppstår, att yrkesinspektionen måste få ett resurstillskott, såväl ekonomiskt som personalmässigt när den kommunala tillsynen avskaffas. Ett avskaffande av den kommunala tillsynen aktualiserar också frågan om framtida arbetsuppgifter för den personal som f. n. finns inom den kommunala tillsynen. Från personalpolitiska synpunkter bör det enligt utredningens mening övervägas att hos yrkesinspektionen anställa de tjänstemän vars huvudsakliga arbetsuppgifter ligger inom kommunal tillsyn. Utredningen förutsätter att staten och kommunerna ömsesidigt tar ansvar för att lösa de problem som uppkommer vid ett avskaffande av den kommunala tillsynen.

Flera remissinstanser, t. ex. *arbetarskyddsstyrelsen*, *SACO/SR*, *LO*, *TCO* och *Skara kommun*, instämmer i utredningens bedömning att yrkesinspektionen behöver kompenseras ekonomiskt och personellt för att klara tillsynen av det ökade antalet arbetsställen samt de särskilda tillsynsinsatser som krävs för småföretagen.

Statskontoret menar att utredningen inte redovisar någon egentlig ekonomisk analys av vad det skulle innebära att staten tar över den kommunala tillsynen. *Statskontoret* anser det otillfredsställande att ett mera precist underlag inte har presenterats på denna punkt. Eftersom det grundläggande skälet bakom den aktuella förändringen är behovet av en kvalitativ upprustning av tillsynen av de mindre arbetsställena, verkar det enligt *statskontorets* mening sannolikt att ett genomförande av förslagen kommer att generera ytterligare kostnadsökningar. *Statskontoret* anser vidare att man knappast torde kunna räkna med att den ekonomiska gottgörelse, som staten kan komma att förhandla sig fram till, tillnärmelsevis kommer att täcka kostnaderna för detta vidgade åtagande.

Även *arbetarskyddsstyrelsen* anser att yrkesinspektionens resursbehov vid ett övertagande av den kommunala tillsynen är otillräckligt belyst av utredningen och förutsätter att styrelsen senare, innan beslut fattas, får möjlighet att återkomma med en preciserad redovisning av resursbehoven för ett övertagande. *Statens mät- och provråd (MPR)* menar att utredningen inte gör något allvarligt försök att analysera konsekvenserna av sina förslag och att det hade varit en fördel om så hade skett. Visserligen är många positiva effekter av förslagen uppenbara i kvalitets- och effektivitetshänseende men de borde ändå enligt *MPR*:s mening ha jämförts på ett systematiskt sätt mot de resurstillskott och besparingar som blir nödvändiga eller möjliga att göra.

När det gäller att ge yrkesinspektionen ett resurstillskott vid övertagandet av den kommunala tillsynen framhåller *Svenska kommunförbundet* att det måste ankomma på staten att själv svara för att yrkesinspektionen får de resurser som erfordras när den kommunala tillsynen avskaffas för att motsvara den ambitionsnivå som staten bestämmer.

Några remissinstanser, däribland *Svenska kommunförbundet*, *TCO* och *Göteborgs kommun* förutsätter att de kommunala tjänstemän vars huvudsakliga arbetsuppgifter i dag består av kommunal tillsyn skall överföras till yrkesinspektionen. *Arbetarskyddsstyrelsen*, *LO* och *TCO* påpekar att det är viktigt att, om en sådan överföring sker, berörda tjänstemän ges möjlighet att genomgå kompletterande vidareutbildning.

Protokoll, fört vid förhandlingar den 11 oktober 1985 mellan statens förhandlingsnämnd och företrädare för Svenska kommunförbundet om tillsynen av arbetsmiljön på de mindre arbetsställena

Närvarande:

Statens förhandlingsnämnd
 Överdirektören Svante Englund
 Departementssekreteraren
 Göran Ekström
 Departementsrådet Lars Ettarp
 Avdelningsdirektören Ingvar Löfstrand

Svenska kommunförbundet
 Direktören Sune Eriksson
 Sektionschefen Håkan Torngrén
 Sekreteraren Per Reinolf

Regeringen har den 14 mars 1985 uppdragit åt statens förhandlingsnämnd (SFN) att uppta förhandlingar med huvudmännen för tillsynen av arbetsmiljön på de mindre arbetsställena om hur ett avskaffande av den kommunala tillsynen skall kunna genomföras.

För att möjliggöra att staten från och med den 1 januari 1987 övertar de tillsynsuppgifter som nu åligger kommunerna enas parterna om följande.

1 §

Arbetstagare, som är upptagen i bilaga 1 till detta protokoll och som den 31 december 1986 alltjämt är anställd inom den kommunala tillsynen, skall erbjudas anställning inom yrkesinspektionen från och med den 1 januari 1987. Detsamma skall gälla den som i samråd med arbetarskyddsstyrelsen anställs på grund av att i bilaga 1 upptagen arbetstagare slutat sin anställning inom den kommunala tillsynen.

Anmärkningar

1 Statens åtagande enligt denna paragraf förutsätter att särskilt avtal träffas mellan staten och berörd kommun före den 1 april 1986. Kommun som önskar träffa sådant avtal skall anmäla detta till SFN före den 15 februari 1986.

2 Parterna förutsätter att kommunerna från och med denna dag samråder med arbetarskyddsstyrelsen innan mer väsentlig förändring görs av den nuvarande tillsynsorganisationen.

2 §

Parterna enas om att avtal mellan staten och berörd kommun skall ha den utformning som framgår av bilaga 2.

3 §

Som en följd av ändrad ansvarsfördelning mellan staten och kommunerna i fråga om tillsynen av arbetsmiljön på de mindre arbetsställena, enas parterna om att från och med år 1987 skall cirka 20 miljoner kronor per år överföras från kommunerna till staten genom att varje kommun årligen till staten inlevererar 2 kronor och 50 öre per invånare. Beloppet skall utan rekvisition inbetalas före den 1 juli varje år och baseras på antalet invånare per den 31 december året före inbetalningsåret.

Anmärkning

Fortsatta överväganden skall ske om alternativa sätt att genomföra överföringen. Syftet skall därvid vara att överförandet från kommunerna till staten av det belopp som motsvarar cirka 20 miljoner kronor skall ske genom reducering av något befintligt statsbidrag.

4 §

Svenska kommunförbundet förbinder sig att rekommendera kommunerna att till berört yrkesinspektionsdistrikt överlämna de handlingar som efter utgången av år 1986 erfordras för den fortsatta handläggningen av aktuella ärenden inom den nuvarande kommunala tillsynen.

5 §

Denna överenskommelse skall för att bli gällande godkännas av regeringen och av styrelsen för Svenska kommunförbundet.

Detta protokoll är upprättat i två exemplar, av vilka parterna tagit var sitt.

Vid protokollet

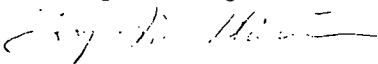
Ingvar Löfstrand

Justeras

Svante Englund

Sune Eriksson

Bestyrks i tjänsten

Förteckning över arbetstagare som skall erbjudas
anställning inom yrkesinspektionen från och med den
1 januari 1987

KOMMUN	NAMN
Danderyd	Stig Frisk
Järfälla	Agneta Wärn
Sigtuna	Christer Jansson
Solna	Lars Westermark
Stockholm	Göran Arebro
"	Leif Lindgren
"	Åke Malmberg
"	Benny Rehnström
Sundbyberg	Elov Grönqvist
Nyköping	Göran Karlsson
Motala	Taylor Skill
Norrköping	Bengt Lewin
"	Anette Rösarne
Västervik	Sivert Gunnarsson
Karlskrona	Carl-Erik Carlson
Kristianstad	Britt Lernius Persson
Helsingborg	Lars-Åke Sturvall
Landskrona	Ferenc Erdelyi
Malmö	Arne Carlsson
"	Bertil Hansson
Trelleborg	Kjell Olsson
Halmstad	Kenneth Holmberg
Göteborg	Bertil Alfljung
"	Rodney Attfors
"	Roland Bergwall
"	Jörgen Conradson
"	Rune Jansson
"	Björn Wall
Stenungsund	Arne Carlsson
Uddevalla	Jan Gunnarsson
Trollhättan	Bengt Åke Björk
Hallsberg	Ingemar Almqvist
Örebro	Bengt Fernström
"	Nils Israelsson
Västerås	Inger Persson
Falun	Sture Häll
Ludvika	Wolfgang Grummich
Rättvik	Bengt Qvicker
Gävle	Martin Björk
Sandviken	Bengt Hemberg
Söderhamn	Alexander Pedemark
Sundsvall	Carl Ingvar Carlsson
"	Hjördis Rutqvist
Timrå	Martin Mellander
Östersund	Ingemar Norlén
Skellefteå	Sune Johansson

Avtal om vissa arbetstagare inom
den kommunala tillsynsorganisatio-
nen

0000-00-00

AVTAL

mellan svenska staten och kommun om vissa
arbetstagare inom den kommunala tillsynsorganisationen.

Staten och Svenska kommunförbundet har den 11 oktober 1985
träffat överenskommelse i frågor rörande tillsynen av
arbetsmiljön på de mindre arbetsställena.

1 §
Arbetstagare, som är upptagen i bilaga till detta avtal och
som den 31 december 1986 alltjämt är anställd inom den
kommunala tillsynen, skall erbjudas anställning inom
yrkesinspektionen från och med den 1 januari 1987. Detsamma
skall gälla den som i samråd med arbetarskyddsstyrelsen
anställs på grund av att i bilagan upptagen arbetstagare
slutat sin anställning inom den kommunala tillsynen.

Vid fördelning av framtida pensionskostnader för arbetsta-
gare som enligt första stycket övergår till statlig
anställning skall det regelsystem (punkt 1-8 och 10) till-
lämpas varom överenskommelse träffats den 6 maj 1981 mellan
budgetdepartementet samt Landstingsförbundet och Svenska
kommunförbundet.

2 §
Kommunen betalar till arbetarskyddsstyrelsen för i 1 §
avsedd arbetstagare ett belopp som motsvarar semesterer-
sättning för intjänade men ej uttagna semesterförmåner.
Beloppet skall erläggas före den 1 februari 1987.

3 §
Avtalet gäller under förbehåll att det godkänns av rege-
ringen och av kommun.

Detta avtal är upprättat i två exemplar, av vilka parterna
tagit var sitt.

Stockholm den

För svenska staten
Statens förhandlingsnämnd

För kommun

